

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์
เอกสารประกอบการสอน 9551107 จิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology)

ผู้สอน อาจารย์ ดร.ฐพัชร์ คັນทร

.....
บทที่ 5 วัยเด็กตอนต้น (Early Childhood)

วัตถุประสงค์ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนผู้เรียนสามารถ

- 1.อธิบายหลักการของพัฒนาการของวัยเด็กตอนต้นได้
- 1.อธิบายปัจจัยที่มีผลพัฒนาการของวัยเด็กตอนต้นได้
- 3.อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อภาวะวิกฤตของวัยเด็กตอนต้นได้
3. สามารถบอกวิธีการส่งเสริมพัฒนาการและการปรับตัวของวัยเด็กตอนต้นได้

สังเขตเนื้อหา

- 1.ลักษณะพัฒนาการของวัยเด็กตอนต้น
- 2.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของวัยเด็กตอนต้น
- 3.วิธีการส่งเสริมพัฒนาการของวัยเด็กตอนต้น

วัยเด็กตอนต้น (Early Childhood)

วัยเด็กตอนต้น (early childhood) หรือวัยก่อนเรียน (pre-school age) เป็นวัยที่มีอายุอยู่ในช่วง 2-6 ปี เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายช้าลงกว่าช่วง 2 ปีแรก แต่จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอย่างรวดเร็วทั้งในเรื่องการใช้ภาษาและการเรียนรู้ต่างๆ วัยนี้พัฒนามาจากวัยทารก เด็กเริ่มรู้จักบุคคล สิ่งแวดล้อม สิ่งของ สามารถใช้วัยะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้หลากหลาย เริ่มเข้าใจลักษณะการสื่อสาร และสามารถใช้ภาษาได้มากขึ้น จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่และการมีความสามารถดังกล่าวกระตุ้นให้เด็กต้องการแสดงความสามารถที่มีอยู่วัยนี้จึงมีลักษณะเด่นคือชอบแสดงความสามารถ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่กำลังน่ารักและน่าซึ้ง ไม่สู้จะตามใจใครง่ายๆ วัยนี้จึงได้รับสมญาว่า วัยช่างปฏิเสธ (Negativistic Period) ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เพิ่งพ้นจากวัยทารกประกอบมีความสามารถทางกายเพิ่มมากขึ้นจึงต้องการแสดงความสามารถ และมีการติดต่อกับบุคคลต่างๆ มากขึ้น การติดต่อสังสรรค์กับผู้อื่นเป็นการเพิ่มและเร้าให้มีความต้องการเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ชอบอาสาช่วยเหลือ ช่างประจบ ชุกชอน อยากรู้อยากเห็น ช่างถาม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบปฏิเสธ ก่อนข้างคือ ต้องการมีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง เริ่มรู้จักพึ่งพาตนเอง และไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การทำกิจกรรม การเรียนรู้เหตุผล สิ่งใดผิดถูก การเรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้เด็กจะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนจากการพูดคุย การแสดงออก ความเฉลียวฉลาด ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคนด้วย ดังนั้นจึงพบว่าเด็กวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพและมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอย่างชัดเจน พัฒนาการที่สำคัญในเด็กวัยนี้มีดังนี้

1. พัฒนาการของวัยเด็กตอนต้น

พัฒนาการทางกาย (Physical Development)

พัฒนาการทางกายของเด็กวัยนี้จะเป็นไปอย่างช้า ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับวัยทารก การเจริญเติบโตจะเป็นไปในลักษณะเพื่อให้วัยะต่าง ๆ สามารถทำงานได้เต็มที่ตามหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราการเจริญเติบโตทางด้านน้ำหนักและส่วนสูง การเพิ่มของน้ำหนักเกิดจากการเจริญเติบโตของกระดูกและกล้ามเนื้อ ซึ่งต่างจากวัยทารกที่การเพิ่มน้ำหนักเกิดจากเนื้อเยื่อไขมัน ประกอบกับเด็กวัยนี้จะรับประทานอาหารได้น้อย และเลือกรับประทานอาหารเฉพาะที่ชอบเท่านั้น ลักษณะร่างกายและสัดส่วนของวัยนี้จะเปลี่ยนแปลงจากลักษณะทารกอย่างชัดเจน กล่าวคือ ช่องท้องบางลง หน้าอกและไหล่กว้างและใหญ่ขึ้น แขนขายาวออกไป ศีรษะได้ขนาดกับลำตัว มือและเท้าใหญ่ขึ้น โครงกระดูกแข็งแรงขึ้น กล้ามเนื้อเติบโตแข็งแรงขึ้น มีการเพิ่มความสูงอย่างสม่ำเสมอ 3 นิ้วต่อปี และน้ำหนักเพิ่มสม่ำเสมอปีละ 1.5-2 กิโลกรัม และในช่วงปลายของวัยนี้จะมีฟันแท้ขึ้น 1-2 ซี่ เด็กวัยนี้เริ่มมีทักษะการเคลื่อนไหวและสามารถใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ดีขึ้น ระบบกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นเด็กจะชอบช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การป้อนข้าวเอง แต่งตัว ใส่รองเท้า อาบน้ำ หวีผม เขียนหนังสือ การหยิบจับต่าง ๆ ชอบเล่นกับกลุ่มเพื่อน ๆ สามารถเดิน วิ่ง กระโดด ห้อยโหนอย่างคล่องแคล่ว และไม่รู้จัก

เหนื่อย เพราะการได้เล่นกับเพื่อนจะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ไม่ถูกทอดทิ้งการสร้างอุปนิสัยในการรับประทานอาหารเช้า ควรทำอย่างจริงจัง และเป็นข้อที่ผู้ปกครองต้องถือปฏิบัติในการอบรมเด็กของตนเอง เพื่อให้เด็กรู้จักเลือกรับประทานอาหารเช้าอย่างถูกต้องสุขลักษณะถูกเวลาและมีมารยาทในการรับประทานอาหารเช้า ถ้าปล่อยให้ประหลาดจะทำได้ยากเมื่อพ้นวัยนี้ ส่วนการสร้างสุขนิสัยในการขับถ่าย ควรฝึกเด็กอย่างจริงจัง เนื่องจากสภาพทางร่างกายของเด็กพร้อมแล้ว เด็กสามารถควบคุมการขับถ่ายอุจจาระได้ ก่อนปีสภาวะ และควบคุมการถ่ายปัสสาวะตอนกลางวันได้ดีกว่าตอนกลางคืน การสร้างสุขนิสัยทางกายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะมีผลต่อพฤติกรรมทางด้านสังคม ด้วย ได้แก่ การคบเพื่อน การเข้าโรงเรียน การผูกมิตร การมีวินัย ฯลฯ ในปัจจุบันนี้เด็กๆ มักเริ่มออกจากบ้านตั้งแต่ในวัยนี้ ดังนั้นการสร้างสุขนิสัยทางกายต่างๆ นอกจากจะเริ่มจากที่บ้านแล้ว จะต้องได้รับความร่วมมือจากทางโรงเรียนด้วยเพราะเด็กวัยนี้ใช้เวลาวันละประมาณ 5 – 6 ชั่วโมง นอกจากนี้สุขนิสัยทางกายยังมีผลต่อการพัฒนาทางด้านอื่นๆ อีก เช่น พัฒนาการทางอารมณ์และความคิด การเล่นสำหรับเด็กในวัยนี้ในทุกรูปแบบ เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการพัฒนาการทางกาย ทางสังคม และทางอารมณ์ของเด็ก ความสำคัญของการเล่นจะมีผลไปถึงวัยเด็กตอนปลาย เพราะการเล่นของเด็กคือ การเรียนรู้ (Playing is Learning) แต่การเล่นจะให้คุณหรือให้โทษขึ้นอยู่กับลักษณะของการเล่นและของเล่น ที่เหมาะกับวัย สุขภาพ และเพศของเด็ก

พัฒนาการทางอารมณ์

เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการการแสดงออกด้านอารมณ์ที่ชัดเจน เปิดเผย อิศระ ทั้งอารมณ์พึงพอใจและไม่พึงพอใจ มักจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตัวเอง คือ รื่น หงุดหงิด โมโหร้าย ชอบปฏิเสธ อารมณ์ในทางลบที่เด็กแสดงออกจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อเด็กต้องเข้าสังคมในกลุ่มเพื่อน อย่างไรก็ตาม เด็กวัยนี้สามารถสร้างความรักและความผูกพันกับบุคคลอื่นได้ เช่น เพื่อนสนิท ผู้เลี้ยงดู เพื่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยทางอารมณ์ สำหรับลักษณะอารมณ์เด่น ๆ ที่มักเกิดขึ้นในเด็กวัยนี้คือ

อารมณ์โกรธ เด็กวัยนี้จะโกรธง่ายจากการต้องการเป็นตัวของตัวเอง บางครั้งอาจโกรธตัวเองหรือโกรธบุคคลที่เกี่ยวข้อง อารมณ์โกรธเกิดเมื่อเด็กไม่ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ แสดงออกโดยการร้องไห้ดิ้นกับพื้นเสียงดัง ทิ้งตัวลงนอน กรีด ทูตติ่งของต่าง ๆ ทำร้ายตัวเอง เป็นต้น

อารมณ์รัก เด็กวัยนี้จะรักบุคคลที่ให้การตอบสนองในสิ่งที่เขาต้องการ แสดงอารมณ์รักอย่างเปิดเผย เช่น การกอดจูบบุคคลหรือสิ่งของที่รัก อารมณ์กลัว อารมณ์กลัวเกิดจากการได้พบสิ่งแปลกใหม่ หรือกลัวในสิ่งที่จินตนาการไปเอง เช่น กลัวความมืด กลัวผี และมักเลียนแบบความกลัวจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด จะแสดงออกโดยการหลบซ่อน วิงหนี วิ่งเข้าหาผู้ใหญ่ และจะค่อยลดลงหากได้รับการอธิบายและให้เด็กเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกับสิ่งนั้น ๆ

อารมณ์อยากรู้ อยากเห็น วัยนี้จะเป็นวัยช่างซักถาม เด็กจะสงสัยทุกเรื่องและถามได้ตลอดเวลา ไม่สิ้นสุด จะตั้งคำถามมากจนตอบไม่หมด หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองที่ถูกต้องจะทำให้ความอยากรู้ อยากเห็นลดลงน้อยกว่าเด็กวัยเดียวกัน

อารมณ์อิจฉาริษยา มักจะเกิดขึ้นเมื่อรู้สึกว่าตนด้อยกว่าผู้อื่น หรือกำลังสูญเสียความสนใจที่ตนเคยได้รับถูกแบ่งปันให้บุคคลอื่น เช่น การมีน้องใหม่ อิจฉาพี่น้องคนอื่น มักแสดงออกคล้ายกับอารมณ์โกรธ หรืออาจแสดงภาวะถดถอยกลับไปสู่ความเป็นทารกอีกครั้ง เช่น ปัสสาวะรดที่นอนบ่อย การดูดมือ คือดึง ร้องไห้ง่าย งอแง เป็นต้น

อารมณ์รำเริง ดีใจหรือสนุกสนาน อารมณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อเด็กได้รับการตอบสนองตามที่ตน ต้องการทันเวลา สม่่าเสมอ หรือประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แสดงออกด้วยการหัวเราะ ส่ง เสียงดัง ยิ้ม ประมมือ กระโดด โดดเต็น เป็นต้น

พัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมได้เริ่มแล้วตั้งแต่วัยทารก แต่ในระยะวัยเด็กตอนต้นมีลักษณะผิดแผกจากวัยทารก เช่น เด็กเริ่มรู้จักเข้าหาผู้อื่น ไม่คอยแต่เป็นฝ่ายรับการเข้าหาจากผู้อื่นเหมือนตอนที่เป็นวัยทารก เด็กเริ่มเบื่อหน่ายที่จะคบผู้ใหญ่เป็นเพื่อน เริ่มแสวงหาเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน เด็กคบกับเพื่อนร่วมวัยยังไม่ราบรื่นนัก เพราะยังต้องการให้ผู้อื่นสนใจตนมากกว่าตนสนใจผู้อื่น (Self – center) เพื่อนของเด็กยังมีจำนวนจำกัด นอกจากเพื่อนที่เป็นบุคคลจริงๆ แล้ว เด็กยังมีเพื่อนอีกประเภทหนึ่งคือ เพื่อนสมมุติ (Imaginative Friend) เพื่อช่วยลดความตึงเครียดในด้านประสบการณ์สมาคม ระยะที่เด็กสร้างเพื่อนสมมุติมากที่สุดอยู่ระหว่าง 2 ขวบครึ่ง ถึง 4 ขวบครึ่ง พร้อมๆ กับมีเพื่อนสมมุติ เด็กจะสร้างโลกสมมุติหรือเรื่องสมมุติขึ้น (Imaginative Word or Imaginative Play) การสร้างโลกสมมุติเป็นการเล่นชนิดหนึ่งของเด็กในวัยนี้ การเล่นสมมุติเป็นการเล่นเลียนแบบชีวิตจริง เช่น เล่นขายของ เล่นเป็นแม่ เล่นเลียนบทละครที่ดูจากโทรทัศน์ เด็กมักจะมีของเล่น และอุปกรณ์การเล่นประเภทต่างๆ ประกอบการเล่นสมมุติ เช่น ดินน้ำมัน ลูกบิด ตุ๊กตา กรรไกร ดินสอสี ฯลฯ การเล่นสมมุติบางอย่างอาจเลียนชีวิตจริงบางส่วนเท่านั้น เช่น เรื่องเกี่ยวกับเทวดา นางฟ้า ยักษ์ หุ่นยนต์ต่างๆ บุคคลเหล่านี้เป็นเพื่อนสมมุติของเด็ก ซึ่งเด็กบางคนรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าเพื่อนในชีวิตจริงๆ ของเขาเสียอีก พฤติกรรมทางสังคมอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นในระยะวัยเด็กตอนต้น ซึ่งน่ารู้ น่าสนใจและไม่ควรมองข้าม ได้แก่ การที่เด็กหญิงและเด็กชาย เริ่มมองเห็นความแตกต่างระหว่างเพศ (Sex Difference) เริ่มตระหนักว่าตนเป็นเพศหญิงหรือชาย และควรจะประพฤติตนอย่างไรจึงจะสมเป็นผู้หญิงสมเป็นผู้ชาย (Sexual Typing) การเรียนรู้เหล่านี้ นอกจากเด็กจะเรียนด้วยอาศัยการสังเกตและการเลียนแบบแล้ว ยังถูกอบรมแนะนำจากผู้ใหญ่ด้วย การเรียนรู้เหล่านี้เป็นรากฐานของการประพฤติตนอย่างชายหนุ่มหญิงสาว หรือบทบาทอย่างอื่นสำหรับเฉพาะชายหรือหญิงในภายภาคหน้า เช่น บิดา สามี มารดา ภรรยา ฯลฯ สาเหตุที่ทำให้ผู้ใหญ่บางคนประพฤติตนผิดไปจากลักษณะ

บทบาททางเพศของตนที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น กะเทย รักร่วมเพศ นั้นมีสาเหตุหนึ่งก็คือ ประสบการณ์และการเรียนรู้ของเขาในวัยนี้ผิดไปจากบทบาทที่ควรจะเป็นตามเพศที่เหมาะสมของตน

ฟรอยด์ (Freud) อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ระยะเวลาเด็กตอนต้น เป็นระยะพัฒนาการซึ่งเขาใช้ชื่อว่า Oedipal Stage เด็กหญิงและเด็กชายจะตระหนักถึงความเป็นเพศชายหรือเพศหญิงของตน และเรียนรู้ที่จะทำตามเพศของตน โดยเลียนแบบจากผู้ใหญ่ที่เป็นเพศเดียวกับตน (Model or Identification Figures) การเลียนแบบบทบาททางเพศเกิดขึ้นเมื่อ

1. มีบุคคลที่เป็นเพศเดียวกับตน
2. บุคคลนั้นเป็นผู้ที่เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดี
3. บุคคลนั้นประพฤติตนตามบทบาททางเพศสองข้อข้างต้น

มีความสำคัญที่จะบันดาลให้มีการเลียนแบบบทบาททางเพศเกิดขึ้น ส่วนข้อสุดท้ายนั้นเป็นตัวกำหนดว่า ลักษณะการเลียนแบบนั้นจะเป็นไปในรูปใด เช่น สมตามเพศหรือไม่ สมตามเพศแต่พอประมาณ หรือไม่ผู้จะสมตามลักษณะบทบาททางเพศ พร้อมๆ กับการเลียนแบบบทบาททางเพศ เด็กจะเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลเพศตรงข้ามกับตนซึ่งในขณะนี้คือ ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดกับเด็ก เนื่องจากในหลายๆ ครอบครัว บิดามารดามักใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ฟรอยด์จึงอธิบายว่า ระยะเวลาเด็กหญิงรักพ่อเลียนแบบบทบาททางเพศจากแม่ เด็กชายรักแม่เลียนแบบบทบาททางเพศจากพ่อ ถ้าเด็กหญิงและเด็กชาย ไม่ได้รับการสนองความต้องการเลียนแบบบทบาททางเพศของตนจากผู้ใหญ่ที่เป็นเพศเดียวกับตน และสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้ใหญ่ต่างเพศกับตน เมื่อเด็กยังอยู่ในระยะวัยเด็กตอนต้น เด็กจะเกิดปมของอารมณ์ความต้องการนี้ติดตัวไปในสภาพหน้าเป็นลักษณะ Fixation (ไม่เปลี่ยนไปตามกาล) ฟรอยด์ให้ชื่อปมนี้ว่า Oedipus Complex ปมนี้ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมทางเพศหลายอย่าง ซึ่งอาจผิดแผกไปจากที่สังคมส่วนมากยอมรับ เช่น รักร่วมเพศ ไม่สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนได้ ฯลฯ จะเป็นแบบใดหรือรุนแรงอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นและลักษณะของปม Oedipus Complex ซึ่งมีต้นเหตุมาจากประสบการณ์ของชีวิตเกี่ยวกับเรื่องนี้ในระยะวัยเด็กตอนต้น

พัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาและค่านิยม (Moral and Value Development)

ความนึกคิดเกี่ยวกับอะไรถูก ผิด ชั่ว นั้น เด็กยังคิดเห็นเป็นเหตุผลด้วยตนเองไม่ได้ ยังต้องอาศัยผู้อบรมเลี้ยงดูให้คำแนะนำ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าคำแนะนำก็คือ การทำเป็นแบบอย่างเพื่อให้เด็กเลียนแบบ การปลูกฝังมโนธรรมให้แก่เด็กอาจทำได้ก็คือ แสดงออกมาในรูปแบบนิทานและการเล่นสำหรับเด็ก เพราะเด็กวัยนี้นิยมเรื่องสมมุติและการเล่น ทั้ง 2 วิธีจะสร้างแบบเพื่อให้เด็กได้เลียนแบบและเรียนรู้โดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว และไม่ต้องมีการบังคับฝืนใจ

พัฒนาการทางความคิด (Cognitive Development)

ในช่วงอายุ 2 – 6 ขวบ พัฒนาการทางความคิดของเด็กแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะ ที่ 1 อายุระหว่าง 2 – 4 ขวบ ยังยึดตัวเองเป็นหลัก ไม่รู้จักคิดแบบใจเขาใจเรา ไม่สามารถคิดได้ว่าคนอื่นมีความคิดแตกต่างไปจากตนอย่างไร คิดเห็นแต่ด้านที่เหมือนกัน ยังไม่เห็นส่วนที่ต่างกันในวัตถุหรือเหตุการณ์ เช่น เด็กชนบท ได้ยินผู้ใหญ่บอกว่า นั่นแน่ นายอำเภอ ต่อมาเด็กเห็นคนใส่เสื้อกางเกงสีกาลก็ ก็คิดว่าเป็น นายอำเภอทุกคน ระยะที่ 2 อายุระหว่าง 4 – 7 ขวบ เด็กรู้จักสังเกตเห็นความแตกต่าง ทำให้ความคิดพัฒนาถึงขั้นรู้จักเปรียบเทียบ คิดแยกวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอนได้ (Classification or Categorization) รู้จักคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Associative thinking) ระหว่างสิ่งต่างๆ ได้

พัฒนาการทางสติปัญญา

วัยนี้เป็นวัยที่ชอบแก้ปัญหาตามความคิดและวิธีการของตนเอง ชอบอิสระ แสวงหาวิธีการต่าง ๆ จากการทดลองปฏิบัติผิดถูก การซักถาม การเปรียบเทียบ การคิด การเจริญงอกงามทางสติปัญญาสามารถสังเกตได้จากลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกทางการเล่น การสามารถจำสิ่งของหรือบุคคลต่าง ๆ อย่างถูกต้อง สามารถบอกความเหมือน ความต่าง มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก การนำเอาสิ่งที่มีอยู่มาสัมพันธ์กัน ประกอบกับเด็กวัยนี้สามารถใช้ภาษาได้ดีขึ้น เข้าใจภาษา ความหมายของคำใหม่ ๆ อ่านและเขียนได้ดีขึ้น การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่เหมาะสมจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่จะช่วยให้เด็กมีวิธีการการเรียนรู้ที่เหมาะสม และก่อให้เกิดทางเลือกและวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ซึ่งจะช่วยพัฒนาต่อพัฒนาการในวัยต่อไป

ภาวะวิกฤตของวัยเด็กตอนต้น

1. ครอบครัวมีน้องใหม่ จะเกิดความอิจฉา น้อง ถ้าเป็นมากจนก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก
2. สูญเสียเพื่อน หากเพื่อนสนิทหรือผูกพันกันแล้ว เล่นด้วยแล้วต้องย้ายบ้าน ย้ายโรงเรียนหรือเจ็บป่วยต้องนอน โรงพยาบาลจะรู้สึกคิดถึงเพื่อนคนนั้น
3. ขาดคนเอาใจใส่ดูแล โดยเฉพาะเด็กที่ถูกแยกจากพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดู หรือผู้เลี้ยงดูแสดงพฤติกรรมที่ไม่เอื้ออาทรต่อเด็ก เด็กจะสับสนในบทบาทแสงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทหรือกาลเทศะได้เพราะวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้จากผู้ใหญ่มาก
4. ประสบอุบัติเหตุเพราะวัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง สำรวจโลกด้วยตนเอง อาจกระทำสิ่งใดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายซึ่งหากต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอาจทำให้พัฒนาการของเด็กหยุดชะงักได้

5.ภาวะเครียดของการไปโรงเรียนเด็กที่ติดแม่มากจะมีความวิตกกังวลเนื่องจากการพรากจาก (Separation Anxiety) เมื่อไปโรงเรียนเด็กจะไม่สบาย ปวดท้อง ปวดศีรษะ อาเจียนโดยมีอาการเฉพาะช่วงไปโรงเรียนแต่เมื่อเลยเวลาไปโรงเรียนแล้วอาการต่างๆจะหายไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของวัยต่างๆ

1. การเจริญเติบโตและการพัฒนาการในแต่ละช่วงของชีวิต

การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์นั้น เริ่มเกิดขึ้นนับตั้งแต่การที่มนุษย์เกิดการปฏิสนธิขึ้นในครรภ์ของมารดา โดยที่การปฏิสนธิ (Conception) จะหมายถึง การผสมของอสุจิซึ่งเป็นเซลล์สืบพันธุ์ของพ่อกับเซลล์ของแม่ คือไข่ รวมเป็นเซลล์เดียวกัน เกิดการปฏิสนธิเกิดขึ้นและการปฏิสนธิของมนุษย์นั้น จะทำให้ได้เซลล์ที่มีขนาดเล็กกว่าไข่ใบเดิม กล่าวคือมีขนาดประมาณ 0.15 มิลลิเมตร

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ในช่วงวัยต่างๆ

การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ในแต่ละช่วงชีวิตนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการ ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่แล้วหรือเกิดขึ้นภายในร่างกายของมนุษย์ แล้วส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ เช่น พันธุกรรม พื้นฐานทางอารมณ์ จิตใจ เป็นต้น

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่เกิดจากร่างกายของมนุษย์ ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ทั้งโดยธรรมชาติ หรือไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แล้วส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง อาหารที่บริโภค การเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุที่ได้รับ เป็นต้น

2.1 ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

1) พันธุกรรม หมายถึงการถ่ายทอดลักษณะต่างๆ จากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน เป็นกรสืบเนื่องลักษณะต่างๆที่เป็นลักษณะประจำตัว ทำให้ มนุษย์มีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างกันออกไป พันธุกรรม จึงเป็นเครื่องกำหนดขอบเขตลักษณะและความสามารถของบุคคลได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วลักษณะการถ่ายทอดทางพันธุกรรมแบ่งออกเป็น 2 ทางคือ

1.1) ลักษณะทางกาย ได้แก่

1. สัดส่วนของร่างกาย ความสูงหรือเตี้ยเป็นส่วนหนึ่งมาจากพันธุกรรม เช่น พ่อ แม่เตี้ย อาจทำให้ลูกที่เกิดมาเตี้ยไปด้วย (ในปัจจุบัน พบว่าสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น การบริโภคอาหาร และการออกกำลังกายมีผลต่อสัดส่วนของร่างกายมากกว่าพันธุกรรม

2. รูปลักษณะทางกาย เช่น ผมหยิก ตาเล็ก สีของตา สีของผม เป็นต้น

3. กลุ่มเลือด ลูกที่เกิดจากพ่อแม่คูใดย่อมได้รับการถ่ายทอดชนิดของกลุ่มเลือดจากพ่อแม่คู่นั้น

4. เพศ ทารกที่เกิดมาจะเป็นเพศหญิงหรือชาย ขึ้นอยู่กับโครโมโซมเพศที่ได้รับจากพ่อแม่โดยพบว่า เพศชาย จะมีโครโมโซมเป็น xy เพศหญิงจะมีโครโมโซม xx นั่นคือ

ไข่ (x) + อสุจิ (y) = ลูกชาย

ไข่ (x) + อสุจิ (x) = ลูกสาว

5. ความผิดปกติและโรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม เช่น โรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย (Thalassemia) โรคต่างขา โรคผิวหนังเกล็ดปลา ภาวะเลือดออกแล้วหยุดยาก หรือที่เรียกว่าฮีโมฟีเลีย (Hemophilia) หรือภาวะพร่องเอนไซม์ G-6-P-D เหล่านี้เป็นต้น

1.2) ลักษณะทางสติปัญญา การถ่ายทอดพันธุกรรมด้านสติปัญญาหรือความสามารถของสมองนั้น เชื่อว่ามีเกิดขึ้นได้ โดยพบว่าเด็กที่เกิดในตระกูลที่มีระดับสติปัญญาดำ จะมีเชาวน์ปัญญาดำไปด้วย แต่ก็ไม่เสมอไป เพราะพบว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การกระตุ้น และการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของเด็กในกลุ่มที่ด้อยโอกาส ทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญาเพิ่มมากขึ้นได้เช่นกัน

2) พื้นฐานทางอารมณ์ จิตใจ อารมณ์นั้นเป็นผลเนื่องมาจากพันธุกรรมและปัจจัยแวดล้อมภายนอกประกอบกัน ในบุคคลที่มีพื้นฐานทางอารมณ์ที่มั่นคง จะทำให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม บุคลิกภาพ ทางด้านจิตวิญญาณ รวมถึงทางด้านร่างกายด้วยพบว่ามารดาที่มีการฟังเพลงเบาๆ ระหว่างการตั้งครรภ์ จะทำให้บุตรที่เกิดมามีอารมณ์ดี และมีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ที่เป็นไปด้วยดี

2.2 ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

1) สภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ในทุกด้าน หากมนุษย์อยู่ในสภาพทางสังคมที่ดี เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ก็จะทำให้มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย และพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม จิตวิญญาณ บุคลิกภาพและด้านอื่นๆ ได้ดีด้วย โดยที่สภาพแวดล้อมทางสังคมนั้นรวมถึงวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตที่บุคคลต้องเผชิญอยู่ด้วย หากบุคคลที่ต้องอยู่ในสภาพสังคมที่ไม่เหมาะสม เช่น อยู่ในสังคมแออัด หรืออยู่ในครอบครัวที่แตกแยก ก็ย่อมที่จะทำให้การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางด้านต่างๆ ไม่สามารถดำเนินไปตามขั้นตอนที่ควรจะเป็นได้

2) การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการของมนุษย์ โดยในวัยแห่งการค้นหา คือวัยทารก วัยเด็ก ก็จะทำให้เด็กสามารถที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความพร้อม และมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตต่อไป ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครอบครัว จะต้องมิบทบาทมากขึ้นในการอบรมเลี้ยงดูและสร้างความเข้าใจ ตลอดจนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ปัญหาการมั่วอบายมุขของวัยรุ่น ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น

3) อาหารที่บริโภค ในปัจจุบันพบว่าเรื่องของโภชนาการมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านร่างกาย ซึ่งแต่เดิมมีความเชื่อว่าพันธุกรรมจะเป็น

ตัวกำหนดว่ามนุษย์จะมีการเจริญเติบโตเป็นอย่างไรเป็นหลัก หากแต่ในปัจจุบัน พบว่าการมีภาวะโภชนาการที่ดี มีการบริโภคอาหารที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ความต้องการของร่างกาย จะทำให้มนุษย์มีการเจริญเติบโตมากขึ้นได้ เช่น ชาวญี่ปุ่น ซึ่งในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ตัวเล็กกว่าคนไทย แต่ปัจจุบันสูงใหญ่กว่าคนไทยมาก เนื่องจากมีการปรับปรุงรูปแบบของอาหารที่บริโภค เน้นภาวะโภชนาการที่เหมาะสม เป็นต้น

4) การเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ เป็นภาวะที่เป็นตัวขัดขวางทำให้การเจริญเติบโตและพัฒนาการต่างๆ เกิดการหยุดชะงัก ทั้งในลักษณะชั่วคราวหรือถาวร การเจ็บป่วยหรือการเกิดอุบัติเหตุ อาจทำให้เกิดความพิการทางร่างกาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมรอบข้างด้วย ผลกระทบเหล่านี้ จะส่งผลกระทบต่อเป็นลูกโซ่ จนในที่สุดจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ดังนั้นบุคคลจึงควรมีความระมัดระวังในการดูแลสุขภาพของตนเองไม่ให้เจ็บป่วย และไม่ประมาทจนเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มมีการปฏิสนธิในครรภ์ของมารดาและมีอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หากแต่จะมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละช่วงวัย โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกในร่างกาย ซึ่งปัจจัยภายในที่อิทธิพลอย่างมากต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ คือ พันธุกรรม รวมถึงพื้นฐานทางอารมณ์หรือจิตใจ ในขณะที่ปัจจัยภายนอกก็นับได้ว่าเป็นปัจจัยเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง อาหารที่บริโภค การเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ ฯลฯ ซึ่งในบางกรณีนั้น พบว่าปัจจัยเหล่านี้อาจจะมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์มากกว่าปัจจัยภายในอีกด้วย และโดยส่วนใหญ่แล้ว การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์นั้นจะถูกควบคุมหรือขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกในร่างกายประกอบกันขึ้นอยู่กับว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิต ปัจจัยใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน

การส่งเสริมพัฒนาการและการปรับตัวของวัยเด็กตอนต้น

การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย

กิจกรรมที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านร่างกายเพื่อให้เด็กได้มีโอการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ (กล้ามเนื้อแขน - ขา - ลำตัว) กล้ามเนื้อเล็ก (กล้ามเนื้อมือ - นิ้วมือ) และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท (กล้ามเนื้อมือ - ประสาทตา) ในการทำกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายต่างจังหวัดคนตรี การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเล่นออกกำลังกายกลางแจ้ง เป็นต้น ประสบการณ์ที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วยการเล่นและการทรงตัวการประสาน

กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่

เพื่อให้เด็กพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงแนะนำให้จัดกิจกรรมให้เด็กดังนี้

1. เล่นกิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มุ่งพัฒนาด้านกล้ามเนื้อใหญ่ในขณะเดียวกันเป็นการฝึกให้เด็กได้คิดตัดสินใจเลือกโดยอิสระด้วยตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกที่จะเล่น ทั้งวิธีการเล่น วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ สถานที่ที่จะเล่น รวมถึงเวลาที่จะเล่น

2. การเล่นเครื่องสนาม เป็นกิจกรรมการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง มีโอกาสปฏิบัติและกระทำกับอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามได้อย่างอิสระเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการทรงตัว การโยกไหว การปีนขึ้นและไต่ลง ควรมีการแนะนำวิธีการเล่นที่ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

3. การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ ด้วยเสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว

กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก

เพื่อให้เด็กพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา จึงแนะนำให้จัดกิจกรรมให้เด็กดังนี้

1. การเล่นเกมเล่นสัมผัส เป็นการที่เด็กใช้ประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น และการสัมผัส เพื่อรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของที่เป็นเครื่องเล่นชนิดต่าง ๆ

2. การฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย คือ ฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเกี่ยวกับการสวม

- ถอดเสื้อผ้า การทาแป้ง การหวีผม การถอด

- ใส่ถุงเท้า รองเท้าด้วยตัวเอง การรู้จักเลือกแต่งการที่เหมาะสมกับสถานที่ โอกาส และฤดูกาล โดยครูที่ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเสื้อผ้า กางเกง กระโปรง รองเท้า ถุงเท้า จากนั้นให้เด็กแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เด็กเลือก

3. การหยิบจับช้อน

- ส้อม การจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้มีโอกาสหยิบจับช้อน

- ส้อม ประกอบด้วย สถานที่บริเวณที่เด็กได้รับประทานอาหาร ภาชนะ โต๊ะสำหรับเด็กนั่งรับประทานอาหาร

สรุป

วัยเด็กตอนต้นหรือวัยก่อนเรียน เป็นวัยที่มีพัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบุคลิกภาพซึ่งจะเด่นชัดที่สุด กล่าวคือเด็กวัยนี้จะมีความต้องการเป็นตัวของตัวเอง

สูง ชอบช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด ปฏิเสธความช่วยเหลือจากผู้อื่น ขณะเดียวกันเด็กวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้ในการมีเหตุผล และมีความสามารถในการคิดทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น การเลี้ยงดูที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมต่อไป

คำถามท้ายบท

1. พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อใด
 - ก. สภาพแวดล้อม
 - ข. การอบรมเลี้ยงดู
 - ค. ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. ระยะเวลาเรียนที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย คำนึงถึง
 - ก. ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ
 - ข. อายุ
 - ค. สิ่งแวดล้อม
 - ง. สภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
3. ข้อใดคือระยะความสนใจของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 4 ปี
 - ก. ประมาณ 5 นาที
 - ข. ประมาณ 8 นาที
 - ค. ประมาณ 12 นาที
 - ง. ประมาณ 15 นาที
4. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี ควรใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเท่าใด จึงจะเหมาะสม
 - ก. ประมาณ 20 นาที
 - ข. ประมาณ 20 – 30 นาที
 - ค. ประมาณ 30 – 40 นาที
 - ง. ประมาณ 40 – 60 นาที
5. ข้อใดคือช่วงของวัยเด็กที่สำคัญที่สุดที่สมองของเด็กเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว
 - ก. 0 – 1 ปี
 - ข. 0 – 3 ปี
 - ค. 1 – 3 ปี
 - ง. 3 – 5 ปี
6. การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ควรจัดลักษณะรูปแบบใด
 - ก. กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น
 - ข. จัดเป็นรายวิชา
 - ค. จัดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - ง. จัดตามประสบการณ์ของครูผู้สอน
7. ข้อใดคือประสบการณ์ที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา
 - ก. การคิด, การใช้ภาษา
 - ข. ดนตรี, การเล่น
 - ค. การรักษาสุขภาพ, การรักษาความปลอดภัย
 - ง. การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่

8. การจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ที่มีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติ ซึ่งพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดมากที่สุดคือ กลุ่มเด็กอายุเท่าใด
- ก. ต่ำกว่า 1 ปี ข. ต่ำกว่า 2 ปี
ค. ต่ำกว่า 3 ปี ง. ต่ำกว่า 4 ปี
9. พัฒนาการของเด็กมีผลมาจากสิ่งใด
- ก. วุฒิภาวะ
ข. การเรียนรู้
ค. ประสบการณ์ที่เด็กได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม
ง. วุฒิภาวะ และการเรียนรู้
10. พฤติกรรมที่เด่นชัดที่สุดของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน คือพฤติกรรมใด
- ก. นอน ข. หยิบจับสิ่งของ
ค. เล่นสมมติ ง. ทำตามกลุ่ม
11. พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูลูกอย่างเข้มงวด กวดขัน จะมีพฤติกรรมใดต่อไปนี้เป็นมากที่สุด
- ก. ทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกพอใจ
ข. ส่งเสริมในสิ่งที่ประโยชน์
ค. โน้มน้าวผ่อนตามถ้าเด็กมีเหตุผล
ง. ให้ลูกปฏิบัติตามทุกสิ่งที่คุณคิดว่าถูกต้องเหมาะสม
12. การใช้เพลงประกอบการสอน ช่วยฝึกทักษะด้านใดมากที่สุด
- ก. ภาษา ข. ความคิด
ค. การกระทำ ง. ถูกทุกข้อ
13. ผู้ที่กล่าวว่าเด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวสะอาด ผู้ใหญ่สามารถจะแต่งแต้มให้เป็นรูปอะไรก็ได้ คือใคร
- ก. ฟน ข. ฟรอยด์
ค. รุสโซ ง. อีริกสัน
14. แนวคิดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกของนักจิตวิทยา ชื่อ ซิกมันด์ ฟรอยด์ ได้เน้นความพึงพอใจของเด็กต่ออวัยวะส่วนใดของร่างกาย
- ก. รูปร่าง ข. ปาก
ค. ตา ง. ไบหน้า
15. การแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัย 2 – 3 ปี มีลักษณะดังนี้
- ก. ใช้สีอย่างเด่นชัด
ข. จี๊ดเขียนซ้ำๆ กัน
ค. แสดงรูปทรงง่ายๆ

ข. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ค. กิจกรรมสร้างสรรค์

ง. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

24. วิธีการใดที่ช่วยปลูกฝังเด็กให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม

ก. การเล่านิทาน

ข. การสนทนา

ค. การสาธิต

ง. การศึกษานอกสถานที่

บรรณานุกรม

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2550). *พัฒนาการมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมดาเพรสจำกัด.

รัชนก ใจเชิดชู. (2555). *การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2553). *โภชนาการในเด็กไทย*. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2555). *โภชนาการเด็ก เรื่องไม่เล็กที่ควรสนใจ*. *จุลสารโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ*, 5, 3-4.

สิริอร วิชาวุธและคณะ. (2550). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอนก สุวรรณบัณฑิตและคณะ. (2550). *จิตวิทยาบริการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อคูลพัฒนกิจ.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2551). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

Bernstein. D. A. (1999). *Essentials of Psychology*. Houghton Mifflin Company.

Bernstein. D. A. (1988). *Psychology*. Houghton Mifflin Company.

Nairne. J. S. (2000). *Psychology : the adaptive mind*. (2nd ed.) Australia : Wadsworth.